

Socialstyrelsens arbete inom minoritetspolitiken

Informationsträff i Stockholm den 15 maj 2019

Ingrid Ström

2019-05-15

Socialstyrelsen

Förvaltningsmyndighet för verksamhet som rör:

- hälso- och sjukvård och annan medicinsk verksamhet,
- tandvård,
- socialtjänst,
- stöd och service till vissa funktionshindrade samt
- frågor om alkohol och missbruksmedel.

Socialstyrelsens arbete inom minoritetspolitiken

- Äldreomsorg
- Övriga verksamheter inom socialtjänst
- Hälsa- och sjukvård till viss del
- Strategin för romsk inkludering

Äldreomsorg på minoritetsspråk

- Bestämmelser (18 §, 18 a-c §) om äldreomsorg i minoritetslagen.
- I övrigt regleras kommunens skyldighet i socialtjänstlagen (2001:453).
- En översyn av Socialtjänstlagen pågår,
- Tilläggsdirektiv om särreglering av äldreomsorg, som ska:
- beakta det som framkommer i betänkandet Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60).”

Äldreomsorg på minoritetsspråk

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Förstärkta bestämmelser för äldreomsorg inom förvaltningsområden
- Allmänna bestämmelser om äldreomsorg som gäller i hela landet

Äldreomsorg på minoritetsspråk

18 §

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få **hela eller en väsentlig del** av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

18 a §

En kommun som inte ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få **hela eller en väsentlig del** av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, **jiddisch**, meänkieli, **romani chib** eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. **Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk.**

Äldreomsorg på minoritetsspråk

5 kap. 6 § tredje stycket Socialtjänstlagen

Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

Verka för att det finns tillgång till personal

- Inte en skyldighet att omedelbart skaffa språkkunnig personal
- Aktivt beakta behovet av personal som behärskar språken
- Vid behov söka aktivt efter sådan personal
- Språkkunskap merit vid rekrytering

Äldreomsorg på minoritetsspråk

- Som lägst **en väsentlig del**
- Avgörs utifrån en helhetsbedömning
  - omsorgens form och omfattning
  - antalet timmar som personal som behärskar språket finns tillgänglig
  - nivån på personalens språkkunskaper
  - strukturen på och förutsägbarheten av språkets närvaro i de äldres vardag

Äldreomsorg på minoritetsspråk

” De äldre bör åtminstone ha möjlighet att tala med personal på sitt språk flera gånger per vecka och personalens språkkunskaper bör vara sådana att de möjliggör ett meningsfullt samtal med den äldre.”

Prop. 2017/18:199 s. 96

- Flera gånger per vecka
- Ett meningsfullt samtal

Äldreomsorg på minoritetsspråk

” Det bör också vara tydligt och förutsägbart för den äldre i vilka sammanhang och vid vilka tillfällen det finns möjlighet att använda minoritetsspråket.”

Prop. 2017/18:199 s. 96

- Flera gånger per vecka
- Ett meningsfullt samtal
- Tydligt och förutsägbart i vilka sammanhang och vid vilka tillfällen

Äldreomsorg på minoritetsspråk

” Endast en symbolisk närvaro av språket i verksamheten kan inte anses tillräckligt.”

Prop. 2017/18:199 s. 96

- Flera gånger per vecka
- Ett meningsfullt samtal
- Tydligt och förutsägbart i vilka sammanhang och vid vilka tillfällen
- Inte endast symbolisk närvaro

Äldres behov av kulturell identitet

18 b §

Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Äldres behov av kulturell identitet

- Anpassas efter den äldres förutsättningar och lokala förhållanden
- Exempelvis
  - traditionell musik och mat
  - kulturella inslag
  - särskilda inredningsdetaljer
  - samarbeten med aktörer från de nationella minoriteternas civila samhälle
- Personal med särskild kulturkompetens alt. sådan kompetens stärks

Äldres behov av kulturell identitet

Oavsett vilka konkreta anpassningar och insatser som vidtas med anledning av bestämmelsen är det av avgörande betydelse att beslutsfattare och personal visar tillbörlig hänsyn och lyhördhet när det gäller att anpassa verksamheten efter kulturella behov, seder och koder.”

Prop. 2017/18:199 s. 76

Information om rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk

18 c §

Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a §§.

Information om rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk

- Efterfrågan ska synliggöras
- Lämnas i samband med ansökan
  - Inte för tidigt men i så pass tidigt skede att den äldres önskemål kan beaktas
- Utformas på ett sätt som gör den tillgänglig för äldre
  - Den närmare utformningen avgörs av varje kommun

Främja barns språk och kultur

- All offentlig verksamhet som exempelvis kommuner och landsting (regioner)
- Annan lagstiftning som också stärker barnens rätt att bevara samhörighet med sin kulturella bakgrund.
- Kan röra sig om beslut som på olika sätt påverkar enskilda barns möjligheter att tillägna sig eller bevara sitt minoritetsspråk
- Ex. familjehemsplacering

Socialtjänstlag (2001:453):

6 kap. 5§ När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock enligt 1 kap. 2 § alltid beaktas.

Barnkonventionen artikel 20 bl.a.:

Att då lösningar övervägs för barn som ska placeras utanför det egna hemmet ska hänsyn tas till kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Hälso- och sjukvårdens mål

3 kap. 1 § första stycket hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Hälsa- och sjukvård

3 kap. 1 § patientlagen (2014:821)

Patienten ska få information om bl.a. sitt hälsotillstånd.

3 kap. 6 § patientlagen (2014:821)

Informationen ska anpassas till mottagarens ålder, mognad, erfarenhet, språkliga bakgrund och andra individuella förutsättningar.

Hälsa- och sjukvård

5 kap. 2 § hälsa- och sjukvårdslagen

Där det bedrivs hälsa- och sjukvårds-
verksamhet ska det finnas **den personal**, de
lokaler och den utrustning **som behövs för att
god vård ska kunna ges.**

Hälsa- och sjukvård

”Genom att lagstiftningen är utformad på detta sätt garanteras alla grupper i befolkningen samma goda vård utan risk för att någon grupp särskilt behöver utpekas eller glömmas bort.”

Prop. 2008/09:158 s. 104

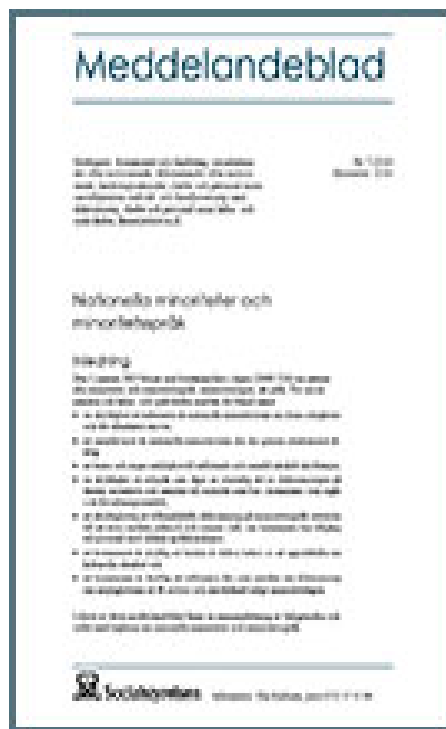

Hälso- och sjukvård

”Aktörer inom hälso- och sjukvården bör ha grundläggande kunskap om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken för att kunna möta dessa i enlighet med gällande bestämmelser.” Skr. 2017/18:282 sid. 46

Meddelandeblad Nr 7/2018

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/21195/2018-12-60.pdf>

Ny kartläggning om behovet av kunskapsstöd

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen genomfört en kartläggning av behovet av kunskapshöjande insatser om minoritetslagens betydelse inom äldreomsorg, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Ladda ner på:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer/2019/2019-5-9/>

Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se